

יידישע

ארבייטער-צייטונג

ארגאן פֿון דער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי.

ערשיינט יעדען פרייטאג

די אדרעסע פֿון דער רעדאקציע
און אדמיניסטראציע:
Jüdische Arbeiter Zeitung
Kraków,
Ślaskowska 29.
מעלעאָן נומער 624
אינצעלנע נומער 8 העל.

אבאנאמענטס-פרייז:
יעהרליך: 4. קראנען.
האלביעהרליך: 2. קראנען.
פֿיערשטעליעהרליך: 1. קראנען.
פרייז פֿון אבאנאמענט:
פֿיר יעדער שורה פעמיט אָדער
איהר פֿלאטץ 10 העלער.

Kraków, piątek 16 marca 1906.

נומער 50.

קראקוי, 16 מערץ 1906.

גענאסען, פערשפייט די "יידישע ארבייטער צייטונג"!

רויש, וועלכען מען וועט פֿאנאנער שיקען אלע קאמיטעטען, די בעריכטע
מוזען צוגעשיקט ווערען אָם לענגסטען ביז דעם 25-טען אפריל ד. י. צום
סעקרעטער פֿון דער פֿארטיי פֿערוואלטונג (ר. ע. באַראָווסקי, קראקוי
פֿלאַץ מאַטעיק).

קראקוי אין מערץ 1906 יאָהר.

פֿיר דעם עקזעקוטיווס-קאמיטעט פֿון דער פֿויל. סאַצ. דעמ. פֿארטיי:

ד. עמיל באַראָווסקי.

סעקרעטער.

לען מיסלאַק.

פֿארוואלטער.

גענאסען און גענאסינען!

אין דעם זין פֿון בעישלום פֿון דער פֿארטיי-פֿערוואלטונג פֿון 3-טען
מערץ 1906 יאָהר רופֿען מיר צונויף קיין לעמבערג דעם

X. קאנגרעס.

פֿון דער פֿוילישער סאַצ. דעמ. פֿארטיי

פֿון גאליציען און שלעזיען

אויף דעם 24, 25, 26 און 27-טען מאי 1906-טען יאָהר.

מיר פֿראַפּאָנירען דעם פֿאלגענדען

טאגס-אָרדנונג:

1. בעריכט פֿון דער פֿארטיי-פֿערוואלטונג.
2. וואהל-רעפֿאָרם.
3. פרעסע.
4. אָרגאניזאציען.
5. וואהל פֿון פֿארטיי-פֿערוואלטונג און קאנטראל-קאמיטאָן.
6. אנטראנען און אינטערסעלאציאָנען.

דעלעגאטען אויפֿן קאנגרעס וועלען אויס אלע שטערט, וועלכע האָ-
בען פֿארטיי-קאמיטעטען אויפֿגעבן: דער כלל נענאָסען וועלכע אויס-
אויף אַ ספּעציעל אין דעם ציעל צונויפֿנסירענע פֿערוואלטונג צוויי דעלע-
גאטען; אין קראקוי און אין לעמבערג וועלכע יעדער וואהל-בעצירק אויס-
צו צוויי דעלעגאטען; יעדער פֿארטיי-קאמיטעט שיקט ארויס פֿון זיך איין
דעלעגאט; יעדער בעצירק-קאמיטעט שיקט ארויס צוויי דעלעגאטען;
די מיטגלידער פֿון דער פֿארטיי-פֿערוואלטונג זענען מיטגלידער
פֿון קאנגרעס.

איבער די שטאטנעפֿונדענע וואהלען דאָרף מען גלייך מידע זיין דעם
סעקרעטער פֿון דעם עקזעקוטיווס-קאמיטעט; די מאַנדאטען מוזען זיין אנגע-
שריבען אויף בלאנקעטען, וועלכע דער סעקרעטער פֿון עקזעקוטיווס-קאמיטעט ניט
רויס. אויף יעדען מאַנדאט מוז זיין אַ התימה פֿון פֿארטיי-קאמיטעט און די אונטער-
שריפֿט פֿון פֿארוואלטונג און סעקרעטער פֿון דעם קאמיטעט, און די מאַנ-
דאטען פֿון די דעלעגאטען, וועלכע זענען אויסגעוועהלט געוואָרען אויף פֿאר-
טיי-פֿערוואלטונג מוזען זיין אונטערגעשריבען אויך פֿון פֿארוואלטונג פֿון
פֿערוואלטונגס פֿערוואלטונג, אויף וועלכער מען האָט איהם איינגעוועהלט.

די מאַנדאטען בעשטעטיגט דער קאנגרעס.

יעדער אנטהייל-נעהמער פֿון קאנגרעס צאָהלט איין ביים איינדרעטען
אויפֿן קאנגרעס 4 קראנען אויף די הוצאות פֿון קאנגרעס און בעקומט אַ
לעניטימאציאָן.

דער קאנגרעס וועט שטאטפֿירען אלס אַ פֿערטיוואונגס-פֿערוואלטונג
אויף דעם סמך פֿון § 2 פֿון געזעטצען איבער פֿערוואלטונגען.

מיר בעטען די לאַקאַל-אין בעצירקס-קאמיטעטען, זיי זאָלען צושטע-
לען אַ גענויעם בעריכט פֿון זייער פֿארטיי-העטינגקייט אין דעם משך
פֿון 1-טען אקטאָבער 1904 ביז ענדע מערץ 1906 יאָהר (אכטצעדן חדשים).
אלס אַ פֿונדאמענט פֿון דעם בעריכט זאָל דיענען דער קוועסטיאָנאַ-

דער זיעג פֿון די ציוניסטען.

די גאליציאנער ציוניסטען טראומפֿירען: זיי האָבען געווענט, אזוי
פֿערויכערט אונז די גאנצע ציוניסטישע פרעסע: די יידיש-שארנאָנישע אין
די פֿויליש-שארנאָנישע. עס האַנדעלט זיך אום די צוויי יידישע מאַנדאטען
אין קראקוי און אין לעמבערג און אום די עטליכע יידישע מאַנדאטען אין
די פֿאַר גאליציע שטערט. וואו די יודען זאָלען די מערהייט פֿון דער
בעפֿעלקערונג. זיי האָבען געווענט, אמת, קיינער האָט זיי נישט געוועהן
קעמפֿענדיג, אויסער די עטליכע געשלעכטען מיט די סעפֿאַראַטיסטישע
יונגערליכע אויף די פֿערוואלטונג! אמת, די רעגירונג האָט יודען נישט אַנ-
ערקענט פֿאַר אַ גאציאָן, אין דער רעגירונגס-ספּאַסיסטיק לעזען מיר ווייטער
נור פֿון פֿוילען און רוטהענען. פֿון יודען איז קיין זכר נישט; די גרעסערע
העלפֿט שטערט מיט דער יידישער בעפֿעלקערונג האָט מען גאָקע רעטרוקען
אין דעם דאָרפֿישען ים פֿון קריסטליכע שטימען, וואו די יודען וועלען צו-
לייב זייער קליינע צאָהל נישט האָבען זאגן קיין ווירקונג ביי די וואהלען.
אַבער די ציוניסטען האָבען דאָך געווענט. די צוויי מאַנדאטען אין קראקוי
און לעמבערג זענען דאָך זיכער. גאטלייך איז גאר קיין רעדע, די ציוניסטען
זאָלען דארט דורכפֿירען זייערע קאנדידאטען — אזוי שלעכט האלט עס
נאך אין גאליציען נישט. די מאַנדאטען וועלען בעקומען די קלעריקאלען.
דעמאָקראטען אדער גאר סאציאליסטען...

ניט אום דעם ציוניסטישען זיעג אלא האַנדעלט עס זיך: אַוועלכע
זענען פֿערניגען מיר זיי יעדען סאַנ. מיר ווילען איינפֿאַך ערקלעהרען די
גענווע פֿון די יידישע וואהל-בעצירקען, אין וועמעס אינטערעס זיי זענען
געשאַפֿען און ביי דער געלענעהייט בעלייכטען די ציוניסטישע פּאָליטיק, ווי
אזוי זיי שטימט פֿאַלקאם מיט דער פּאָליטיק פֿון דער גרעסערע רעאקציע.
דעם ספּאַקעט פֿון דער וואהל-רעפֿאָרם פֿאַר גאליציען האָט צונויפֿ-
געשטעלט, ווי עס איז בעקאנט, גראַף סאַטאַצקי. אז סאַטאַצקי איז
נישט אויסען געווען יודען קיין מובה, וועט יעדער עהרליכער ציוניסט
מוזען מודה זיין. מיט די יידישע וואהל-בעצירקען ווי מיט די ספּאַ-
פּאַרציפֿאַלע וואהלען, ווי מיט די מאַנדאטען איינשהיילונג צווישען
שטערט און דערפֿאַר האָט גראַף סאַטאַצקי געוואָלט אַבשוואַכען די וויכטיג-
קייט פֿון דער וואהל-רעפֿאָרם פֿאַר גאליציען, פֿאַרקלענערן איהר שערליכע
ווירקונג פֿאַר די סאַציאָנען, איינער פֿון די מיטלען זענען די יידישע וואהל-

Proszę zawsze **Wyrobu krajowego!**
 ———— żądać ————

Munka oszczędzające, jędrne mydło

z „nosorożcem“ lub „kośą“

z Pierwszej Galicyjskiej Parowej Fabryki mydła i świece

Szymona Munka w Żywcu

(Założonej w roku 1846) Próbk i cenniki darmo.

Wydawnictwa Spółki nakładowej „Książka“.

- ***Blos Wilhelm.** Rewolucya Francuska. Z 2 rycinami. Dwa tomy (Na cienkim papierze 2 tomy w jednym). Cena 12 koron.
- ***Feldman W.** O Rosyi. Cena 1 korona.
- ***Informator.** Stronnictwa polityczne w Królestwie Polskiem. Cena 2 korony.

Kalthoff Albert. Światopogląd religijny. (Treść: Przedmowa. Wstęp. — Nieskończoność świata. — Zachowanie siły. — Teorya rozwoju. — Pochodzenie wiary w Boga. — Treść wiary w Boga. — Modlitwa. — Stary i nowy człowiek. — Wiara i wiedza. — Wiara i jednostka. — Wiara i życie. — Prawo dziedziczości. — Prawo przystosowania. — Idealizm. — Ideał i życie. — Ideał jednostki. — Ideał społeczny. — Ideał religijny. — Wspólnota religijna. — Kult religijny. — Biblia. — Nauka religii. — Religijne wychowanie młodzieży. — Symbole religijne. — Religia a klechy. — Rzut oka wstecz). Cena 3 korony 20 halerzy.

***Kasprowicz Jan.** Chrystus. Poemat społeczno-religijny. Cena 3 korony w oprawie.

***Mańkowski Mieczysław.** U stóp szubienicy. Urywek ze wspomnień więziennych „proletaryatczyka“. Cena 60 halerzy.

***Marks-Engels-Liebkecht.** Odbudowanie Polski. (Zbiór artykułów o kwestyi polskiej.) Cena 2 korony.

***Narkiewicz-Jodko i Szymon Dyksta.** Polski Socjalizm Utopijny na emigracyi. (Dwie rozprawy). Cena 1 kor. 20 hal.

Orkan Władysław. Herkules nowożytny i inne wesołe rzeczy. (Zbiór nowel). Cena 2 korony.

Orkan Władysław. Ofiara. Fragment w 3 aktach z 1846 r. Cena 1 korona 50 halerzy.

Orkan Władysław. Wina i Kara. Tragedya w 3-ech aktach. Cena 2 kor.

***Płochocki Leon.** Rosyjskie partye polityczne i ich stosunek do sprawy polskiej. (Treść: Przedmowa. — 1881 — 1903. Rosyjskie stronnictwa polityczne w przededniu wojny — Stronnictwa rosyjskie wobec sprawy polskiej. — Dodatki). Cena 3 korony.

***Stepniak S.** Łosy nihilisty. Romans. Z przedmową Jerzego Brandesa. Cena 6 koron.

Verhaeren E. Jutrznie. Dramat społeczny. Przekład Maryi Markowskiej. Cena 2 korony.

* *

***Gierszyński Henryk dr.** Emigracya i Skarb narodowy. Cena 20 halerzy.

***Luśnia Michał.** Jak się narody rządzą? (Wydawnictwo Związku Postępowej Młodzieży Polskiej z funduszu imienia H. Bukowskiego). Cena 60 halerzy.

***Plechanow.** Anarchyzm i socjalizm. Cena 2 koron 60 hal.

***Rocznik Związku Postępowej Młodzieży Polskiej.** Rocznik I 1905. Cena 1 korona.

Rops F. Porządek panuje w Warszawie. (Wspaniała heliografia). Cena 7 koron 50 halerzy.

***Zmowa powszechna przeciw rządowi.** (Wydawnictwo Ludowego Koła Oświaty). Cena 30 hal.
 Wydawnictwa, oznaczone gwiazdką (*) nabywać można również na specjalnym cienkim papierze).

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Pod prasą i wkrótce wyjdą.

Jaeckh G. Historia Międzynarodowego Stowarzyszenia Robotników.

Promus C. Powstanie chrześcijaństwa.

Wasilewski Leon. Rządy konstytucyjne w Zachodniej Europie i Ameryce

Wydawcą odpowiedzialny redaktor **Ignacy Gross.**

Verlangen Sie gratis

und franko meinen grossen, reichillustrierten Hauptkatalog mit über 1000 Abbildungen aller Arten Nickel-, Silber- und Golduhren, Marke Roskopf, Hahn, Omega, Schaffhausen, Glashütte, sowie aller Gattungen solider Gold- und Silberwaren zu Original-Fabrikspreisen

Nickel Remontoir-Uhr K 3.—
 System Roskopf Patent-Uhr K 4.—
 System Roskopf, schwarz, Stahl Rein.-Uhr K 4.—
 Schweizer Original Syst. Roskopf Patent K 5.—
 Goldin Remont.-Uhr „Luna“-Werk . . K 7.50
 Silber Remont.-Uhr „Gloria“-Werk . . K 7.60
 Silber Remont. Uhr Doppelmantel . . K 11.50
 Silber Panzerk.m.Springring 15 gr.schw. K 2.40
 Russisch Tula Nickel Zylinder Remont.-
 Uhr mit „Luna“-Werk K 9.50
 Kuckuckuhr K 8.50, Weckuhr K 2.90, Küchen-
 uhr K 3.—, Schwarzwälder-Uhr K 2.—.

Für jede Uhr 3 Jahre schriftliche Garantie. — Kein Risiko
 Umtausch gestattet oder Geld retour!

Hanns Konrad

Erste Uhren-Fabrik in Brüx Nr. 315 (Böhmen).

Do
Ameryki!

jakoż do innych zamorskich krajów przeprawia
 najtaniej powszechnie znana firma

B. Karlsberg, Hamburg
 Ferdinandstr 15.

Nim kto szyfkartę kupi, niech porówna
 moje ceny z cenami agentów okrętowych.

Skład Piwa Karwinskiego

Jego Eksc. hr. Larisch-Mönnich'a

Kraków, ul. Poselska 15 — Telefon 431

poleca P. T. Publicznosci swoje wysmienite piwa

jako specjalność

PIWO ZDROWOTNE
 à la Kulmbachskie
(Granabräu)
I PIWO CESARSKIE
 à la Pilzneńskie, beczkowe i butelkowe.

jako specjalność

Wysyłka do domu. — O liczne zamówienia uprzejmie uprasza

Skład Piwa Karwinskiego

Z drukarni Józefa Fischera w Krakowie

אלס איין ארבייטער אויף א דאמפף-וועבשטאל. דאס איז אלעס נישט נעקאנט, אלזא וואס בעסער עס וועטן די ארבייטסמערן, אלץ פראדוקטיווער ווערט די ארבייט, אלץ וועניגער ארבייט שטעקט אלזא אין יעדען איינציגען שטיק.

אזוי פיל צייט ווי פיל עס ווערט דורכשניטליך פערזענליך צו מאכען א סחורה מיט דער הילף פון די נעציג וועלכע זענען צור צייט דא, אזוי פיל צייט נילט דאן אלס, נעזעלשאפטליך נויטווענדיג, אזוי שנעל אכער ווי עס ווערען ערפינדען און איינגעפירט בעסערע נעציג, בעסערע מאשינען, איינסאכערע ארבייטס מעטהאדען, אזוי שנעל ווי די נעזעלשאפט קומט דארויף אין די לאנד צו שאפען פראדוקטען אין א קורצער צייט אלס ביז אהער — פון דיווען צייט פונקט אן נילט נישט מעהר אלס, נעזעלשאפטליך נויטווענדיג ארבייטסציט, די לענגערע ארבייטסציט פון דעם אלטער פראדוקטיואנס מעטהאדע, זאגערן די קורצערע צייט פון דער נייער מעטהאדע.

ווען דער דאמפף-וועבשטאל וועבט אין איין שטונדע אזוי פיל ליניוואנד, ווי א האנדזעכער אין איין טאג, דאן איז דאס פערזענליכע צווישען די ביידע דיעלבע, ווי ווען דער האנדזעכער וואלט געווען זעהר פיל; די פון איהם אין א טאג איינגעוועבטע ליניוואנד האט נור אזוי פיל ווערטה, ווי ווען זי וואלט געמאכט געווארען אין א שטונדע, ווייל די פראדוקטיואנס פערזענליכע פון דער נעזעלשאפט האבען זיך אזוי ענטוויקעלט, אז מיט דער הילף פון די נייע ארבייטסמטלעך און דער נייער ארבייטס מעטהאדע איז נור איין שטונדע, נעזעלשאפטליך נויטווענדיג פערזענליך צו מאכען די סחורה.

אזוי ווי די ארבייטסמטלעך, די מאשינען, נעציג, אין די ארבייטס מעטהאדען ווערען אלץ פערזענליכע, איז אויך דער מוישווערטה וואס שטעקט אין די סחורות נישט שטענדיג דער גלייכער, זאגערן זינסט מיט יעדען מעכנישען פארמערט, אלס, נעזעלשאפטליך נויטווענדיג, נילט אלזא נישט די ווייטקליך דורכשניטליך אָנגעווענדטע צייט פאר דאס מאכען פון דער סחורה, זאגערן נור די צייט וואס איז נויט אין אויף דאס מאכען א זאך מיט דער הילף פון די פערבעסערטע נעציג און ארבייטס מעטהאדען, מען קאן דאריבער זאגען אז צו יעדער געגעבענער צייט נילט אלס, נעזעלשאפטליך נויטווענדיג ארבייטס צייט, נור די צייט וואס איז נויט צו מאכען א זאך

ליכטיל נאָהענט ביין ספר. מיט דער רעכטער האלט ער צו דאס נערייטע העלעל פון לאנגען ציבוק וואס שטעהט מיט דער לילקע אויף דער פארד לאַגע, דער שטערן איז געקלייבט, די אויגען ליפֿען איבערן ספר געשווינד, און אז ווי קומען צום ברעג פון דף, לאַזט די רעכטע האנד אב דען ציבוק אין שאַט אַזעק די גראַע באַרד פון ברעג.

ער דערהערט פריש, הויבט אויף די שטילע, קלאַרע אויגען, דער שטערן גלייכט זיך אויס, דער קאס הויבט זיך אנטער, — שמעיה, דו ביסט עס? — פֿרענט ער געלאסען, אין אז ער דערוועלט ווי שמעיה'ס אויגען ברענען, די ווייטע ליפֿען ציטערען, און די הענט וואַרען זיך, פֿרענט ער אונזעהיג:

— וואס איז מיט דיר, שמעיה?
— מיר—נאר ניט — ענטפֿערט שמעיה קאכענדיג מיט שוים אין מיל, אייך—דיר זאל נור עפעס נישט ווין, איך בין ריך געקומען, עוקר מן השרש ווין—פֿושע באַלקי ישראל...
דער רב שטעלט זיך אויף.

— משונע, מבורך?
נור שמעיה שפּרינגט אונטער, רייסט דעם רב דען ספּאָרטיק פֿון קאָפּ און לויפֿט מיטן אַרױס.

דער רב פֿערריכט זיך געשווינד די יארמולקע און ווישט זיך איבער דעם שטערן, צו איז עס נישט אַ חלום געוועזען?
ער רוקט זיך צו צום פֿענסטער און זעהט, שמעיה לויפֿט אין רייסט דעם ספּאָרטיק!

— שמעיה! — שרייט איהם נאך דער רב פֿון פֿענסטער—אויב דו ביסט ניט משונע, הער, איך בין דיר מוחל, הלואי מען זאל דיר דאס מוחל ווין!

נישט מירט נישט לעבעדיג קומט שמעיה צוריק אין שטיבל איין, עפעס רייסט איהם זיין הארץ, עפעס קלינגט איהם אין די אויערן, א קאלטער שרעק צושפּרייט זיך איהם אין די ארערען, נור ער בעשויבט אלץ מיט אַ הויכען געשרי: מיט אַ געשרי פֿון אַ שיכור'ן נצחון:
— אזוי רבותים! מן השמים האט מען מיר געהאלפֿען! זעהט איהם

דו האָסט געאַרבייט; דורכשניטליך קאָן מען פֿערטיג מאכען 20 עלען ליניוואַנד אין אַ געוויסע צאהל שטונדען, אלא דו ביסט אַ פֿילער און עס געהט דיר צוויי מאל אזוי לאַנג געהט עס מיר אַ האַר נישט אָן, דיינע 20 עלען ליניוואַנד זענען נישט ווערטה מעהר ווי ווען דו וואָלט זיי געמאכט אין דער צייט וואָס אלע וועבער מאכען זיי.

אונזער וועבער איז בעזאהלענדיג רבי געלד קלונער געוואָרען; ער זעצט זיך וועדער צו זיין שטובל אבער מיט אַ דאָסעלמער החמדה, אזוי דאס ער וועבט אויס די 20 עלען ליניוואַנד אין דריי פֿערטעל צייט ווי עס געהט איהם געוועהנליך. שטעקט אין דיווע 20 עלען וועניגער, אלגעמיין מעגליכע ארבייטסציט? וועט זי דער וועבער אָבערעכען ביליגער אלס די פֿריהערדיגע? ניין, ער וועט זיכער אזוי גענהן: „ווען איך בין פֿיל פֿער־רעכענט מען מיר נישט די צייט וואָס געהט מיר לענגער צו וועבען מינע 20 עלען ליניוואַנד, מען רערזעהלט מיר נאָר אַ מעשה, אז מיין ליניוואַנד קאָן דורכשניטליך געמאכט ווערען אין אַ קורצער צייט, ווען איך בין יעצט פֿליסיג און ארבייט אויס מעהר ווי אין דורכשניט, מוז מען מיר רעכענען מינע 20 עלען ליניוואַנד פונקט ווי עס וואלט מיר גענומען די דורכשניטליכע צייט זיי צו מאכען.

דער מאַן האָט רעכט; נישט די צייט וואָס געהט דעם יחיד פֿערטיג צו מאכען אַ שטיק ארבייט בעשטימט דעם מוישווערטה, זאגערן די צייט, וועלכע מוז פֿערזענליך ווערען די דורכשניט־פֿליסיגקייט און דורכשניט־נע־שיקטקייט, דיווע אין דורכשניט נויטע צייט איז די, נעזעלשאפטליך נויט־ווענדיגע צייט צום פֿערטיג מאכען די סחורה.

די צייט, וואס איז נויט צו מאכען אַ שטיק, ליניוואַנד אָדער תּינך, קירץ וועלכע עס איז סחורה, הענגט אבער נישט אָב בלויז פֿון דעם פֿליס און די געשיקטקייט פֿון די ארבייטער, זאגערן אויך פֿון דער אונפֿאלקאָמפּער־הייט אדער פֿאלקאָמפּערהייט פֿון די מעכנישע הילפֿסמטלעך, ווי נעציג, מאשינען א. ז. וו.

ווען דער בויער מוז מיט אַ האַנד־זעג צווענגען אַ בוים, אום צו מאכען פֿון איהם די ברעמער און אנדערע האַלצמייסלעך פֿון שיש, וועט ער פֿיל לענגער ארבייטען אויפֿן שיש, אלס אַ שישלער, וועלכער האט אונטערן האַנד אַ דאמפֿ־זעג און אַנדערע פֿערבעסערטע נעציג, דער וועבער, וועלכער וועבט זיין ליניוואַנד אויף אַ האַנד־שטובל, דאָרף האָבען דאָצו מעהר צייט

איין טאג קען מען איהם דאָס חדר צושלעפֿען, לאָזען איהם אַהן אַ ביסען ברויט...

ווער? דער אסנעריסענער שמעיה, דער אכיון, דער, דער ווארעם?...
דער עולם בלייבט פערשוויגען, פֿערבליבט.
דער אלטער חסיד בענגט די שטילקייט:
שמעיה, נאט איז מיט דיר, ריין סוף וועט נישט נישט ווין...
נור שמעיה הערט ניט.

— איך וויל—שרייט ער—אומקומען על קדוש השם! איך וויל, בעלי בתים וועלען מיר רודפֿן, נור עת לעשות...
און די אויגען הייבען אהן לייכטען ווי שטערן.

דער עולם קוקט אויף איהם מיט נחת, — עפֿים זעהט ער אויס אזוי גרויס, אזוי הייליג, מען האט איהם נאר נישט בעקענט.

— געה, געה, שמעיה, זיין ליעבער נאמען וועט זיין מיט דיר, געה!
און דער אלטער רופֿט הארט:
— זה התרנגול ילך—למיתה!
— רשע מרשע! שרייט דער עולם, נור שמעיה הערט שוין ניט, ער לויפֿט שוין איבער דער נאט.

* * *

ער לויפֿט און דעם אלטענס קול קלינגט איהם אין די אויערען:
— זה התרנגול...

פֿאר וואס? פֿאר ווען? געהט ער זיך נישט אן דען רבנו של עולם'ס קריידע?
ער לויפֿט און דאָס האַרץ וואַרפֿט זיך אין איהם ווי אַ געראטענער פֿויגעל אין איין ענגער שטייג: דער אַטהעם ברענט, די שליפֿען האַקען, די פֿיס ציטערען, נור אַבשטעלען זיך האַט ער מורא, ער ווייסט, ער זאל נור נאכגעבען דען יצר הרע און אַבשטעלען זיך איז ער אויס „פֿנחס", נאט'ס קאזאק, ער וועט זעהען פֿאר זיך דאס קראנקע ווייב, די הונגעריגע קינדער...
ער לויפֿט, נאט זי דאנק—דעם רבי'ס מחר!

און די מחר איז אָפֿען, ער פֿאלט אין שטוב אריין!
ביין אַ קליין שישעל ניט ווייט פֿון פֿענסטער, זיצט דער רב פֿער־מיעט אַינס „יס של שלמה", אין דער לינקער האַנד האַלט ער אַ חלבין

ווער עס האט געהערט אחר העם רעדען, ווער עס האט געלעזען אונזער ציוניסטישע פרעסע, דער ווייס, אז די ווערטער האט ווייטע נאר איינפאך ארויסגענומען די ציוניסטען פון מול ארויס. מיר האבען אויך געוועהן, אז די רוסישע אנטיסעמיטען האבען פונקט ווי די נאציאנאלע פאר די יודען א נאציאנאלע קוריע.

אויב ווייטען וועט געלונגען אנסטראשען די רוסישע יודען, ווי זאלען פיהרען זיין פאליטיק, וועלען די רוסישע ציוניסטען אויך האבען א „גרויסען יעני ניש קיין גרעסערן פאר די נאציאנאלע ציוניסטען.

די עיקרים פון דער פאליטישער עקאנאמיע.

IV

דער ווערט פון דער סחורה.

(ענדע).

אויף אזא אופן קאן מען די פערשידענע סאָרשען ארכיטעקטור צו איין אלגעמיינער סדרה פון א גרעסערער אדער קלענערער מאס אלגעמיין מענשליכער ארכיטעקטור. די לויט נאך דער צייט געמאכטע סומע אלגעמיין מענשליכער ארכיטעקטור, וועלכע איז ענטהאלטען אין דער סחורה אין פערקערערט זיך אין איהר אין א פערסאנעלע פארמע, זי איז עס וועלכע בילדעט דעם בער שטימען מוישווערטה.

דער מוישווערטה איז אלוף די „אלגעמיין מענשליכער ארכיטעקטור געמאכטע נאך די צייט“ וועלכע איז ענטהאלטען אין דער סחורה.

געהערט מיר אן, אז אונזער וועבער געהט זיך צייט ביים וועבען פון די עקסטע 20 עלען ליינוואנד און געברויכט דאריבער דאָשעלט אויף פיעל צייט צו מאכען דאס ליינוואנד ווי פריהער. ווען ער זאל יעצט קומען צו זיין שכן דעם שניידער אין פערלאנגען פון איהם 2 דעק פאר די 20 עלען ליינוואנד, וויל אין דעם ליינוואנד שטעקט דאס מאל צוויימאל אויף פיעל ארכיטעקטור, וועט איהם דער שניידער פשוט אויסלאכען און געבען אזא ענטפער: „דו ביזט זיך טועה ברודערקע, עס איז מיר נאנט גלייך ווי פיעל שטינדען

פיהלען, אז עס איז געשעהען א מעשה-דע, אז דא איז „לא תקום ולא תמור“, נישט נוהג, אז עס וועט זיך די וועלט איבערקעהרען!

איינער אן אלטער מאן, מיט גרייז נאָע בארד און פאות און רוהיג ליכטיגע אויגען, וויל איינשטילען דעם צוקאכטען עולם; עס געהט אבער נישט, ער פרויט ריידען, זיין שטימע ווערט אבער פערטרונקען אין דעם הייזעריגען ארומיגען געשריי. ער פערשפרייט די הענט ציטש זיי אויס, מאכט פערשידענע צייכענס, די פלאמענדיגע אויגען בעמערקען נישט, ער קלאפט אין טיש אריין, נור דאס טווען צעהנדליגע הענט. ביז ער פערלירט אויך זיין רוה, שפרינגט אויף א באנק ארויף, פון באנק אויפ'ן טיש, מרעט אן אימיצען אויף א האנד, עס הערט זיך א קוויטש, וואס שניידט דורך דאס דיקע געשריי, ווי א שארף מעסער, דער עולם דערהערט, קוקט זיך אום און בלייבט ווי פערבליפט, זעהנדיג דען אלטען אידען אויפ'ן טיש.

און דער אלטער בענוצט זיך דאמיט און רופט אויס: „רבותים, איהר זינדט! א יוד, א תלמיד חכם, איהר רעדט: „על ה ועל משיחו — איך בין אייך מתה!“

דער עולם צוידערט זיך צוריק, עס הערען זיך געשרייען: „שא, שא, שווייגט, אנדערע רופען:

„אה, דער קאלטער חסיד! דער אלטער יוד! הערט איהן וויין רב! און א הויכער, דארער יונגער מאן א בלאסער, מיט טיף פלאמענדיגע אויגען, און ציטערנדיגע שלייפען, שלעפט אראפ דעם אלטען ביי א פאלע און רופט אויס.

„רבותים, איך געה! איך וועל מיך נוקם וויין א תל וועל איך פון מאכען“ דאָס האט א מין איינדרוק געמאכט.

מען האט גערעכענט זיך אויסצושרייען, אויסצוהירלען, עס זאל ווערן א הימל „געשריי“ אבער עס זאל קומען צו א פאקט, עס זאל עפעס מקום ווערען.

און ווער? שמעיה, דער קראנקער שמעיה, מיט דיטאנצענדיגע אָרענע ביי די שלייפען, מיטין קאלכניגע פנים, ברוינע ליפן, טיעף אריינגעפאלענע אויגען—דער „בעל בכי“ פון ימים נוראים, דער קאפאן-וואַנד-קלאַסער... „ווער? שמעיה מלמד, וואס איז אברהמניג פון בעלי בתים, וואס אין

עצירקען, כל זמן די קוריען זענען געווען, האבען די סטאנציקען געהאט זיכערע מאנדאטען. איצט אָבער, ביי די אלגעמיינע וואהלען איז קיין מאנר דאט נישט זיכער. איבערהויפט אין די שטעט, וואו די ברייטע יודישע מאסען, זאָנאר די פֿינסטערע וואלמען ליעבער שטימען אויף א קריסטליכען דעמאָקראַט, ווי אויף א קלעריקאל אָדער זאָנאר אנטיסעמיט. איבערהויפט אין קראקוי און אין לעמבערג וואלמען א דאנק די יודישע שטימען דורכגען סאמע סאציאליסטען. כדי צו בעזייטיגען די געפאָהר האט גראַף פאָטאָצקי ארויסגעמייטלט די יודישע וועהלער און געגעבען זיי א בעזונדערן מאנדאט. גלייכצייטיג האט ער אָנגעמייטלט די קריסטליכע אָרימע מאסע, די ארכיטעקטור בעפֿעלקערונג. ערשט אָווערנאָך איז איהם געלונגען אויסצושניידען אין קראקוי און אין לעמבערג וואהל-בעצירקען פאר די סטאנציקען, וויל די רעגירונג איבערהויפט וויל גערן „ריין יודישע אבגעאָרדנעטע“, וועלכע זאלען טרייבען א „ריין יודישע פאליטיק“, איידער די יודען זאלען ווירקען אויף די גרויסע פארטייען, דערצו נאך אפאָזיצאנאלע. ווי מיר זעהען איז נישט קוקענדיג, וואָס די ציעלען פון די אנטיסעמיטישע און קלעריקאלע סטאנציקען און פון די ציוניסטען זענען פערשידענע, איז זייער פאליטיק און מאקטיק די וועלכע. און נישט נור ביי אונז, ביי וויטען איז איצט געווען א יודישע דעפֿו-טאציאָן. אָז ווי אוי דער צארישער הענקער, וואָס האט אויף זיין געוויסען 180 יודישע מאַנדאטען און די שענדליכע קאנטר-רעוואלוציאָן, האט גע-ראָטהען די יודען, מיר ציטירען לויט דעם „לעבען“:

„וויטע האט זיך פֿעראינטערעסירט מיט די וואהלען... זיין עצה איז, דאָס יודען זאלען זיך זעהן סטארען אויסקלויבען נור יודען, נישט קוקענדיג צו וועלכער פארטיי ער געהערט. יודען דארפֿען פֿיהרען זייערע יודישע פאליטיק... אין דער דומא איז די גלייכעם זאך, דאָס א יוד זאל וועגען אלע פֿראגען זיצען און שווייגען, און ווען עס וועט קומען צו דער יודישער פֿראגע, זאל ער שטארק, ענגערגיש פֿאָדערן רעכט פאר יודען. און די רעגירונג וועט איהם העלפֿען. אָבער ווען די יודישע דעפֿיטאטען וועלען זיך שטעלען פֿאר פֿרעמדע, נישט יודישע אינטערעסען, וועלען זיי זייערע אייגענע פֿערשפֿיעלען. יודען בעדארפֿען קיין שום פלאטפארמע נישט נור דורכאויס א יודישע.“

ווער עס האט געלעזען די וכותים אויף דער ציוניסטישער פֿערוואַלטונג,

שמעיה דער גבור.

אין חבדיער מנין קאכט נאך מעריב ווי אין א קעסיל, סמייטש? דער רב דאט געפֿסקט לויטן חיי אדם, דען רב-שולחן-ערוך אוועק גע-מאכט מיט דער האנד? מען איז געקומען זאָנען!

— א חוצפה! א העזה — האט מען געשריען און געפאָטשט אין די טישען און אין די ווענד — אזא הלול השם! אזא רציחה! זיט די וועלט שטעהט איז נאך אזא אויסטערלישער הלול השם נישט געוועזען! מען קען נישט שווייגען, מען מאַך נישט שווייגען און מען וועט נישט שווייגען!

— נור — וואס טוהט מען?

עס הערען זיך פֿערשידענע מיינונגען.

איינער זאגט, אז עס איז א יושר מען זאל „דען חצופה, דען תלול“ מאַקע ממש „קורע כדג ויין! און ווען טאקי „ביום הכפורים שחל להיות בשבת“ — „למען ישמעו ויראו“

און נישט דען רב אליין, נור „דען רב מיט דער נאנצער טרפהלער משפחה!“

עס איז אבער געשעהן חול המועד סוכות, ווארטען אויף „יום כפורי“ כפרט א יום כפור שחל להיות בשבת, איז צו ווייט, דאריבער ראטה א צווייטער, מען זאל איהן האטש דערווייל „עוקר מן השרש ויין“ — דערנאך וועט מען זעהען.

א דריטער וויל, אז מען זאל איהם קידם כל לעגען אין חרם אריין, אינ-טערוואַרדען חרם-קוויטלאך אין אלע שוהלען, אין אלע בתי מדרשים, אין אלע שטיבלאך, אפילו אין רבס מנין אויך, אויף זיין אייגענעם שטענדערט זאל זיין אויפגעקלעבט א חרם-קוויטעל, און דוקא מיט גרויסע אותיות, און געכתיב'ט. נישט קשה, חבדיער חסידים פֿערמאנען נאך מענשען, וואס קאנען שרייבען ווי געדורקט!

דען ספאדעק זאל מען אפרייסען פון קאפף, „עפרא דארעא“ זאל מען סוףס מאכען.

מען ווייס נישט וועמען: דען רב אליין צו נור דען ספאָדיק, נור אלע

פון פראוויניז

דראהאביטש אס 10 מערץ 1906

אינפֿורמירטע נעגער דער קראנקע-קאסע.

ווי עס איז אלגעמיינ בעקאנט, איז די דראהאביטשער ארכיטעט נאך א שווערען קאמפֿע ענדליך געלונגען די קראנקע-קאסע פֿון די הענד פֿון דער דראסינא-אויסער קליקע ארויסצוראסען. די וואהלשווינדלער פֿון דראהאביטש שמעקט דאס נישט, ווייל זיין וויסען, אז מיט דער ארכיטעט וויטשאפט אין דער קראנקע-קאסע בעקומען די ארכיטעט א גרויסע מאכט און דאס לאזט זי נישט רוהען. ווי זוכען מיט פֿערשידענע שמוס-שקעס די קראנקע-קאסע אין זייערע הענד צוריק צובעקומען. — אזוי האבען זי שבת דעם 10 מערץ אויף זייער 3 נאכמיטאג איינגעוואָרען א פֿער-זאמלונג אין היינען מאניסטראט-זאל — פֿון דער גרופע 5 ביי וועלכע מען האט איינשטימיג בעשלאסען זיך מיט אלע אנדערע קארפֿעראציאנען צו פֿעראייניגען אין צו פֿעראלאנגען די אויסשליסונג דער קארפֿעראציאנסקראנקע-קאסע פֿון דער בעצירקס-קראנקע-קאסע. עס איז אויך צו בעמערקען, אז די גרופע 5 האט ערשט פֿאר אייניגע יאָהר איהר אייגענע קראנקע-קאסע געהאט און איז דורך דער פֿאליטישער בעהעררע צו דער בעצירקס-קראנקע-קאסע צוגעפֿיהרט געוואָרען. זיי האבען צוואר דעמאלס רעקורירט, אבער עס האט זי נאך נישט געהאלפֿען, מיר וועלען זעהן וואָס פֿאר א שטעלונג די דראהאביטשער בעצירקס הויפטמאניסטראט וועט צו דויער פֿער-זאמלונג געהען. מיר האָפֿען, אז דאָס וואָס עס איז איינמאל דורך איין רעקורס צוריק געוויזען געוואָרען וועט איצט נאָך בעשטימט נישט נאָך איינמאל אין קראפט קומען. נאָך אים ערנסטען פֿאל וועט די היינע ארכיטעט-קלאסע וויסען ווי איהר שווער עראבערטעס און שווער ערקעמפֿטעס הייליגטאט ווי די ארכיטעט אינסטיטאציע (קראנקע-קאסע) צו פֿערטהיי-דיגען.

פֿשעמישל, דעם 13-טען ד. מ.

געהארד הויפטמאנס, ״וועכער״ אויף דער יודישער ארכיטעט ביזנעס.

זונטאג, דער 11 מערץ איז געווען פֿאר די יודישע ארכיטעט פֿון פֿשעמישל א דענקווידיגע-טאָג. דער פֿעריין „ברידערליכקייט האט אין דויעם

געווארען 50 טעג: אויף צו דעקען דעם בעדארף גרייטע דריי טישען זענען געארבייט געווארען דריי טעג, און אויף 47 איבערשליסענע, אונניצליכע 47 טעג. אין די 50 טישען שטעקט אויף אזא אופן דריי טעג „געוועלשאפטליך נויטווענדיגע“ און 47 טעג אונניצליכע ארכיטעט!

אזוי ווי אבער נור די „געוועלשאפטליך נויטווענדיגע ארכיטעט“ בילדעט דעם ווערטה, שטעקט דעריבער אין די 50 טישען נור פונקט אזוי פילע ווערטה, ווי ווען עס וואלטען איבערהויפט געמאכט געווארען נור דריי טישען פֿאר יעדע פֿאמיליע. זאלען די סטאליאנעס שנעל פֿערברענגען 47 פֿון יעדע 50 טישען, וועלען זי נאך אלץ פֿאר די איבריגע קריגען גענוי אזוי פיל טוישעווערטה, ווי ווען זיי וואלטען מעהר נישט פֿאבריצירט אלס דריי טישען פֿאר יעדע פֿאמיליע. אזוי ווי אבער אויף יעדען איינציגען סטאליאר קאן מען עס נישט אָנועהען אויב עס שטעקט אין איהם די געוועלשאפטליך נויטווענדיגע אָדער די אונניצליכע ארכיטעט וועט מען מוזען מאכען די רעכנונג אויף פֿאלגענדען אופן: דאדורף וואס עס זענען אנגעארבייט געווארען טישען מעהר אלס עס איז נויטווענדיג צו דעקען דעם געוועלשאפט-ליכען בעדארף. שטעקט אין 50 טישען נור אזוי פילע ווערטה, ווי געוועהנליך אין דריי טישען. אויב 50 טישען זענען אזוי פילע ווערטה ווי געוועהנליך דריי, ווי פילע איז איין טיש ווערטה?

50 טישען זענען גלייך צו דריי טעג ארכיטעט, אלץ איין טיש צו דריי פֿינפֿציגע טעג ארכיטעט.

פֿון דעם געוואלטען איז לייכט צו זעהען, אז דער ווערטה פֿון דעם טיש ווערט זיך נישט נור פֿון דער „געוועלשאפטליך נויטווענדיגע ארכיטעט-צייט“ וואס האט גענומען דעם טיש צו מאכען. עס פֿענגט זיך דאביי אויך אויב דויע געוועלשאפטליך נויטווענדיגע ארכיטעט-צייט איז ווירקליך געווען נויטווענדיג אויף צו דעקען דעם געוועלשאפטליכען בעדארף; איז זי דאס נישט, דאן פֿאדורצירט זי אויך נישט קיין ווערטה, ווייל זי איז אונניצליכע ארכיטעט.

עס פֿאלט איהם איין, אז ער מוז אריינקוקען דורכ'ן פֿענסטער אין שטוב, צו איז נישט דארט חס ושלום, עפעס געשעהן. די קינדער, זעהט ער, שלאפֿען שוין אין די בעטען, ביילע שטעהט אנגעשפארט ביים קימען, זי איז איינגעדרימטעלט שטעהענדיג ביין קימען, מיטן שטיקעל קיין, וואס זי האט געלאזט אונטערלעגען, די וויטשערע זאל נישט קאלט ווערען, אין דער האנד, דאס פֿייער איז דערווייל איינגענאנען. און די וויסע ליפֿען זיינע ציטערען: געלויבט איז השם יתברך, גערייכט זיין ליכער נאָמען!

ער קען זיך דאך נישט אוועק רייסען פֿון פֿענסטער. דאס פֿייער פֿון קימען איז פֿעראשען. דאס לעמפֿיל אויפֿ'ן טיש האלט אין אויסגעהען. עפעס וואונדערליכע שאמען דרעהען זיך ארום אין שטוב. דאס פֿינס פֿעקרויט זיך איהם פֿאר שרעק און קאלטע טראסען שווייס רינען און רינען פֿון שטערן. ער דערקענט זי, די שאמען.

דער פֿאטער, עלוי השלום, און דער פֿעטער דוד, און יונתן דער צווייטער פֿעטער, און חיים שמואל — פֿון ווייבס צד... דער הינט אונטער, ווי ביים לעבען...

זיי געהען אויף און אס, זייער קול הערט ער נישט, נור זיי קוקען אויף זיך און די תנועות, אז די הענד זעהט ער, אז זיי רעדען צווישען זיך. דער עקר, דער פֿעטער דוד, שטענדיג איין עקשן געוועזען, ער שרעקט פֿלאך אויס די הענד ער זאגט אָדאי: דאָ זאל מיר האָט וואָסען! — זיי געהען פֿעדיי פֿאר ביילען און שאַקלען טרויעריג מיט די קעס, אַ רחמנות-הייסט עס — אויף ביילען וואס איז זי געבאך שולדיג? דערנאך געהען זיי צוריק און פֿערהאלטען זיך ביי די בעטען, קוקען לאנג און אויך מיט רחמנות אויף די קינדער.

און עס הויבט אן עפעס שטיל צו רוישען אין אייער. ער האט אויסגעהאפט עפעס ווי: יתומים, אַרימע יתומים. ער לאזט ארויס א ווילד געשריי.

ביילע איז ארויסגעלאפֿען און אריינגעפֿיהרט שמעיה'ן אין הויז אריין. — וואס איז מיט דיר? וואס האסטו געשריען?

— ביסט שטעהנדיג געשלאפֿען, האָב איך דיר געוועקט. — שטאמעלט שמעיה אויס א תירוץ.

ביילע קוקט אויפֿ'ן און קען דעם תירוץ נישט גלויבען.

— האסט זיך עפעס דערשטאָקען?

— ווי? ווער?...

— ף זעה נור ווי דו זעהסט אויס?

— ווי זעה איך אויס? ווי א יוד זעה איך אויס.

ביילע זיפֿצט און פֿערייכט דערווייל דאס לעמפֿעל.

— געהט אביסעל בראנפֿען, געהט, איך וועל דערווייל פֿייער מאכען, אייז קאלט זענען די קארטאפֿעל.

— איך וועל נישט עסען.

— ביסט שוין גענוג-ווענדעט זיך ביילע אפֿ פֿון קימען.

— כהאב דאכט זיך אביסעל הימץ.

ביילע לויפט צו און לייגט איהם די האנד צום קאפֿ.

— ביסט קאלט ווי אייז, נור דו צימערסט אין נאנצען, האָסט זיך פֿעריהלאָ.

— לענ זיך אין בעט אריין... אליין... כוועל געהטען אלע קינדער צו מיר.

— לענ זיך — בעט זי זיך. — איך וועל דיר מאכען טהעע.

— ניין! — שטארקט זיך פֿלוצלונג שמעיה — שלוחי מציה אינן נוֹקָן.

איך הער זיי ווי די קאן! זאל ער זיך מהילה מאכען א נייעם ספארעק.

און ער פֿאלט אין נצח.

— און דען נייען ספארעק וועל איך אויך צורייסען.

ער רעדט וואס א מאל העכער, ער האט די קינדער אויסגעוועקט.

— מאמע, מאמע! — ווערט א געווענליך, מיר האבען געווארט.

— שאט, קינדער, איך האָב היינט א גרויסע מציה געהאן, א גרויסע

מציה, מקרש השם געווען, פֿון רביס ספאדיק איז געמאכט...

— איהר פֿארשטעהט, פֿון חיי אדם האט ער געפֿסקעט, דער רב —

שלחן ערוך, זאגט ער איז נאר נישט, עפרא לפומיה — איהר הערט! עולם

הבא זיכער! הערסט ביילע! אבער זיכער!!!

ביילע אנדערשט זיך אויפֿ'ן פֿינס פֿאר שרעק, עס רייסט זיך איהר א

געוויין פֿון טעפֿסטען הארצען צום האלד צו, זי האלט זיך איין, זי זאל

שמעיה און די קינדער נישט איבערשרעקען.

ווי אבער, ווען די סטאליאנעס זאלען קומען און ערקלערען: מיר האבען געמאכט די מישען מיט דער הילף פון די בעסטע ארבייטסמייטלען און ארבייטסמייטלעך און מיט דורכשניטליכען פלייס אין געשיקטליכקייט און פערלאנגען דאריבער, אז די געזעלשאפט זאל פון אונז אבקיידען אונזער ארבייטספראדוקט, בעזארגלעדיג אונז פאר איהם דעם ווירקליכען מיינווערטה! וואס וואלט מען זיי געגעבן? מען דארף נאר קיין נרויסער חכם נישט זיין צו וויסען אז דער ענטפער וואלט איינגעפאלען ווי פאלגט:

ווען איהר וואלט געמאכט פאר יעדע פאמיליע צוויי אדער העכסטענס דריי מישען דאן וואלט מען געקאנט דעקען דעם בעדארף פון אלע פאמיליען אויף מישען און מען וואלט אייך געמוזט זיין דאנקבאר דערפאר, וואס איהר האט דורך זייער ארבייט בעפריידיגט דאס בעדייטענדיג פון דיעזע פאמיליען. פאר די ארבייטסצייט וואס איהר האט פערזענלעך אויף צומאכען דריי מישען פאר יעדע פאמיליע וועלען מיר געהן אנערקענען אלס, געזעלשאפטליך נויטווענדיגע ארבייטסצייט, ווייל זי איז פערזענלעך געווארען אין די אינטער-רעסען פון דער געזעלשאפט, אבער וואס אין הימעלס נאמען זאל מען אנהויבען מיט די אלע איבריגע מישען? מען קאן זיי אפילו נישט האלטען פאר דעם שפעטערדיגען געברויך, ווייל מען וואלט פאר זיי געמוזט אויסבויען עטליכע מאגאזינען! פון יעדע 50 מישען וואס איהר האט געמאכט זענען 47 איבערפליסיג, אונזעליך און נאך נישט צו געברויכען! צו וואס האט איהר זיך, איהר דומקאפט, נאר אנגעמאכט אזוי פילע אונזעליכע ארבייט? אזוי אונגעפער וואלט געווען דער ענטפער וואס זיי וואלטען געקומען און יעדער איינער וואלט זיכער געווען איינגערשטאנען, אזוי שישלער זענען געווען עולען אנצומאכען זיך אזוי פילע אונזעליכע ארבייט. אונזעליך איז געווען די ארבייט וועלכע איז פערזענלעך געווארען צו מאכען 47 מישען פאר יעדע פאמיליע, ניצליך איז נור געווען די ארבייט וועלכע איז פערזענלעך געווארען אויף צו מאכען דריי מישען פאר יעדע פאמיליע. אונזעליכע אר-בייט איז אבער אויך נישט, געזעלשאפטליך נויטווענדיג, זי בילדעט דאריבער אויך נישט קיין מיינווערטה!

לאמיר יעצט אָננעמען אז אום צו מאכען 50 מישען זענען געווען נייטיג 50 ארבייטסמאן, אז אין איין טאג איז געמאכט געווארען אין מיש. ביי דעם מאכען פון 50 מישען פאר יעדע פאמיליע איז אלוא געארבייט

מיט דער הילף פון די בעסטע ארבייטסמייטלען, אין אז נור דיעזע געוועל-שאפטליך נויטווענדיגע צייט שטעלט פאר דעם מיינווערטה. עס איז אבער דא נאך א פונקט אויף וועלכען מיר מוזען אויפ-מערקזאם מאכען.

יעדע סחורה איז א זאך, וועלכע איז אים שטאנדע צו בעפריידיגען א בעדייטענדיג. א זאך וועלכע קאן באן אופן נישט געברויכט ווערען, וועט קיין מענטש אין האנד נישט געהאטען און קאן אלוא נישט ווערען קיין סחורה. די ארבייט וואס איינער פערזענלעך צו מאכען א זאך, וועלכע קאן צוליעב איהר אונזעליכקייט נישט ווערען קיין סחורה, איז אונזיג פערזענלעך אר-בייט און ביי דער בילדונג פון מיינווערטה ווערט זי פונקט אזוי וועגט מיט גערעכענט ווי די איינציג פערברויכטע ארבייט דורך פילקייט אדער בענעצונג פון אלע, נישט געברויכטע מאשינען און געצייג. די איה אזא אופן אונ-ניצט פערברויכטע ארבייטסצייט איז אלוא נישט, נויטווענדיגע ארבייטסצייט. א זאך וועלכע ווערט געמאכט דורך אונזעליכע ארבייט, האט נישט קיין מיינווערטה.

עס זענען אבער נישט נור דא אונזעליכע זאכען, וועלכע האבען נישט קיין געברויכטע ווערען און ווערען דעריבער פון קיינעם נישט אנגענומען אלס סחורות, זאנדרען עס קומט אויך פאר, אז זאכען וועלכע זענען אן און פיר זיך, נאנט ברויכבאר און ניצליך, ווערען בעמראכט אלס איינברויכבאר און אונזעליך נאנט פשוט צוליעב דעם. ווייל דער בעדארף אויף דיעזע ארטיקלען איז פאלשענדיג געדעקט און קיינער נויטעט זיך דעריבער נישט אין זיי. א מיש, למשל, איז ביי אונזערע געוואנהענישען נישט נור א ניצליכע און ברויכבארע, זאנדרען א נויטווענדיגע הייז בלי. עס זענען זיכער דא מיר-זענע פאמיליעס, וועלכע וואלטען זיך געוויינט צו האבען נאך 2-3 אדער נאר פילער מישען מעהר אלס זיי האבען. לאמיר זיך אבער פארשטעלען אז א סטאליאן איז איינגעפאלען א געדאנק צו מאכען אזוי פילע מישען אז אויף יעדע פאמיליע זאל אויסקומען צו נאך 50 מישען. עס איז נאך נישט שווער איינצוגעהען, אז עס וועט זיך נישט געפיענען קיין איין פאמיליע, וועלכע זאל וועלען אננעמען די 50 מישען אפילו אלס א מתנה פון קייען שמועס מען שוין נאר נישט, ווייל וואו וואלט מען זיך נאך אדיר-געמאכט מיט אזא מענע מישען!

ווייסט... א ניער ספאדק, שמען היטעל-מאכער, געמאכט ערשט יענע וואך... יא, און צוריסען אויף פיל-פאלאך מיט מיינע הענט, איך אליין! און ער שטרעקט אויס די דארע, וואקס געלע האנד.
— מן השמים! מן השמים! קיין פאדעס נישט געבליבען.
דער עולם שוויינט האלב דערשטאקען און דער אלטער רופט:
חייב מיתה ביסמא, שמעיה! וועסט נישט, מוציא שנתו זיין...
ווי להכעיס דען אלטען צורידערט זיך אביסעל דער עולם, דער און יענער הויכט די איינצן אויף פון דער פארלאנגע און שטאמעלט:
— א וואילער יונג, שמעיה!

— א נבור, שמעיה! האסט אונטער דער צווייטער.
א דריטער וויל בעסער שיקען נאך אביסעל י"ש... עס איז עפעס אסגעפאלען, אפגעקיהלט געווארען, מען דארף צוריק אויפהויבען, אויפלעבען...
דער שמש געהט ארום א פלאש פון בוועס, א חברה-מאן — קעלישקעס פון א קעסטל.

מען פערענט אפילו נישט ווי תמיד: ווער צאהלט?
מען פיהלט, אז מען מוז געהמען א קאפ האמש שמעיה'ן צוליעב, ווי ער ציטערט.

— לחיים, לחיים! ווער מרינקט?
אלע מרינקען, אויסער דער אלטער.
— ערנער ווי יין נסך, זאגט ער שטערנע, דער עולם מאכט זיך נישט הערענדיג, רינגעלט ארום שמעיה'ן:

— לחיים, לחיים!
— א ברכה לבטלה! מאכט דער אלטער.
— וקן אשמדי! אלטער תרח, ווערט דער עולם אין כעס.
דער אלטער פערטייטשט.
— א מורד במלכות, מאן מלכא? רבנן!
— ער האט מיר מוחל געוועזען, פון פערנסטער געשייען! דערמאנט זיך שמעיה און שרייט.

תלמיד חכם שמחל על כבודו אין כבודו מחול, זאגט דער אלטער קאלט און הארט ווי געפרייען, ווי הארטע שטאהל.
שמעיה האט א ציטער געהאט, די שווארצע אסעל פון די אויגען

זענען איהם עריניץ פערשוואנדען געווארען אין ער האט געקוקט פאר זיך מיט צוויי ווייסע לענגליכע פלעקען.

אחיים געהענדיג וואקעלט זיך שמעיה ווי א שאמען: קוים ער שלעמט נאך די פיס.

— עש, שטארקט ער זיך — איין אלטער נאר רעדט... אויסגעוועכט... שוין אהן א פונק... כיהער איהם וויין רב...

— און יענער האט מיר מוחל געווען...

— און גלוי וידוע לפיך (ער הייבט די איינען אויף צום הימעל) אז נישט מיינ כבוד —

דער געדאנק האקט זיך איבער, ער האט בעמערקט די לבנה, און עס דוכט זיך איהם, אז זי קוקט אויף איהם ביין, יהושע בן נון קוקט אויפ'ן מיט כעס, מיט איין אויג.

ער דערשיקט זיך, רוקט זיך ציין א וואג'ן שפארט זיך אן, אין קוקט דערשטאקען אויף דער לבנה.

עס שווימט אן א לייכט ווייסליך שטיקעל וואלקען אין פערשטעלט די לבנה, ער אטהעמט אב.

— עס האט מיך געדוכט!

— און — מרייט ער זיך ווייטער — מען זאל אפילו דארט אויף מיר פאראיבעל האבען, וועט ער זכורנו לברכה, נישט דערלאזען ציין עפעס שלעכטס... זיין כבוד!

ער וואקעלט זיך ווייטער זיך אנהאלטענדיג אן די וועג פון יעדען הויז.

דער קאפ איז איהם שווער, זעהט שווער, און ער וואנדערט זיך, אז פון אזא ביסעל בראנדען זאל איהם שווער ווערען דער קאפ.

— צו איז מיר נישט עפעס?

ער איז שוין פאר זיין שטוב.

עס פאלט איהם איין נישט מיט אמאל אריינצוגעהן.

— ביילע — טראכט ער — וועט זיך פאר מיר דערשיקען, ער פיהלט, אז ער מוז שיעקליך אויסזעהן.

ער מיינט די טהור אין געהט צו דער באנק פון אונטערן פערנסטער.

ער זעצט זיך און שפרינגט באלד אויף.

וואס זייט אייניגע טעג האט שוין דאָרט געברענגט, האָט מען אַראַבעלעזען אלע אַרבייטער. דער רעזולטאַט איז געווען — אַ קאַמפּאַסאַטע, וועלכע זאָגט דער היינטיגער יאָרהונדערט פֿון קאָמפּאַליזאַם און אינזענשליכע אויסבלייבונג האט נאך אַזוינס נישט געזעהן: העכער 1200 קרבנות. פֿון די 1700 אַרבייטער, וואס זענען אַראַב אין די גריכער האָט מען אַרויס- געראַטעוועט נישט קיין נאָנצע 500. איצט איז די נאָנצע בורזשואַע פרעסע פֿול נאָטירליך מיט „הערצליכע“ געפֿיהלען פֿאַר די קרבנות, מען קלויבט זאָגט „גדבות“, אבער מען רעדט נישט קיין איין וואָרט פֿון שטעלען די קאָמפּאַליסטישע רויכער צו פֿעראַנטוואָרליכונג און — וואָס עס איז נאך גרויליכער — אין דעם זעלבען שטערמל און אין אנדערע גריכער און פֿאַבריקען וועלען די קאָמפּאַליסטען ווייטער טרייבען וויער שטענליכע ווירט- שאַפֿט, ווייטער פֿיהרען צו — ריעווע קרבנות.

א סטרייק פֿון די זעצער אין לעמבערג.

געטערן, דעם 14-טען ד. מ. האט זיך אנגעפֿאנגען אין לעמבערג א סטרייק פֿון אלע זעצער. דאָס איז אַ ריין סאָלידאַרישער סטרייק. זייט אַ פֿאַר וואָכען סטרייקט אין די לעמבערגער דרוקערייען דער הילפֿס-פֿערזאָגאל, וועלכער איז אַרגאַניזירט געוואָרען דורך די זעצער. ווייל די פֿרינציפּעלער האָבען נישט נור נישט געוואלט נאכגעבען די גערעכטע פֿאַדערונגען נור אפֿילו נישט אונטערהאַנדלען מיט זיי, האבען די זעצער מתה געווען, אז באַס עס וועט נישט קומען צו אַ פֿערגלייך, וועלען זיי וואָרפֿען די אַרבייט אויס פֿאַר- לידאַריטעט און אויך צוליב דעם. ווייל אין די מאַשינען בעשעפֿטיגט מען סטרייק-זעצער. ווען די התראה האט אויך נישט געהאַלפֿען, האָט זיך דער סטרייק אנגעפֿאנגען. אזוי שטארק איז די סאָלידאַריטעט פֿון אַרגאַניזירטען פֿאַלעטאַריאַט.

דער אויסשוס פֿון דעם אַרבייטער בילדונגס פֿעראיין „ברידערליכקייט אין פֿעמינל טיט אויף דיעזען אַרמ. אלע גענאָסען און גענאָסין, וועלכע האָבען מיטגעוויקט אין דער דראַמאַ די וועכער הערצליכסט דאָנקען פֿאַר וויער בעמיהונג און אַנשטערענונג.

פֿיר דען אויסשוס י. וואָהלמאַן אַכמאַן.

גען האָבען דאָס רעכט זיך ווענדען צום ביורא, וועלכעס דעצידירט אין דער לעטצטער אינסטאַנץ.

II אויף די אינטערנאַציאָנאַלע קאָנגרעסען שטימט מען לויט די פֿאַלגענדען כללים:

א. מען שטימט לויט פֿערוואָנען; לויט נאָציאָנען שטימט מען נור דאָן, ווען עס פֿערלאַנגען דריי רעפּרעזענטירטע נאָציאָנען.

ב. פֿאַר אַ נאָציאָן רעכענט מען די בעפֿעלקערונג וואָס לעבט אינטער איין רעגירונג. דאָס ביורא האט אָבער דאָס רעכט צו האַלטען פֿאַר אַ נאָציאָן אויך די גרופּען בעפֿעלקערונג, וועמעס שטרעבונג צו זעלבסטשטענדיגקייט און נייטשיגעס איינזיקייט שטאַמט פֿון דער לאַנדווערנדער היסטאָרישער טראַ- דיציאָן, נישט קוקענדיג, צו זיי געהערען צו איין אָדער עטליכע רעגירונגען (דער צונאָם פֿון גענ. דיפּאָרט).

ג. יעדע נאָציאָנאַלע סעקציאָן וועט האָבען פֿון 2 ביז 20 שטימען לויט דעם זעטעל, וועלכען דאָס סאָציאַליסטישע ביורא וועט צוזאַמענשטעלען אין 1906/7. עס וועט זיך ווענדען אן

א) דער צאָהל מענשען;

ב) די בעדייטונג פֿון דער נאָציאָן;

ג) די כוחות פֿון די סאָציאַליסטישע פֿערבאַנדען און אַרגאַניזאַציען;

ד) די פּאָליטישע ווירקונג פֿון די סאָציאַליסטישע-פּאַרטייען.

צום דריטען פּינקט האָט מען נישט אנגענומען קיין אַנטראָג. דער פערטער פּינקט איז אַראָב פֿון טאָנעס אַרגונג.

דער נעכסטער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס וועט שטאַטפֿירען אין שוויטצערלאַנד אין אויגוסט 1907 יאָהר. אויף דעם איז די קאָנפֿערענץ געשלאָסען געוואָרען.

א גרויליכע קאמפאטראפּע אין א קויהלען-גרוב.

אין צפֿון-פֿראַנקרייך, אין אַ קליין שטעטלע קיריער זענען דאָ קויהלען גריכער. העכער 2000 אַרבייטער זענען דאָרט געווען בעשעפֿטיגט, פֿערבריינגענדיג וויער פֿינסטער לעבען טעף אין דער ערד און שפּעצערדיג ריעוועט רייכטומער — נישט פֿאַר זיך, זענען אבער די דאָטיגע קאָמפּאַט- ליסטען גיערדיג אזוי ווי איבעראַל און פֿעללייכט נאך מער, נישט קוקענדיג

די אידישע ארבייטער ביבליאטעק

פֿון

דער פּוילישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי.

- גאָלדען התחנות, פּריז: 2 העלער.
- קאָטסקי, די אונאַפֿעקט קייט פֿון פּוילען, פּריז: 10
- פֿייגענבוים, ווי קומט אַ יוד צו סאַצ? פּריז: 20
- א וואָראַנסקי, די אידען אין פּוילען, פּריז: 10
- ש. דיקשטיין, פֿון וואָס איינער לעבט, פּריז: 20
- וואָס יעדער אַרבייטער דאַרף וויסן און געדענקען, 30
- ליעבקינעכט, די וואָהרהייט איבער דעם סאַצ, 30
- די אַרבייטער רעוואָלוציאָן, פּריז: 15
- א. דעמבסקי, סטאַניסלאָו קוניעקי, פּריז: 10
- מ. מיכלאָזאָן, הערשעל דער שניידער, פּריז: 10
- לאָטאַרניק, יאַראָסלאָו דאָבראַווסקי, פּריז: 10
- שפּיאַן, פּריז: 15
- לאָטאַרניק, די גרויסע פּראָנציוזישע רעוואָלוציאָן, 20
- ב. א. י. לורוויג וואָרנינסקי, פּריז: 20
- אַמערקאַנער, פֿיל יפּינא פּלאַסקאָוויצקא, פּריז: 10
- אַרבייטער געדיכטע, פּריז: 30
- ב. א. י. אונאָט בלאַזקי, פּריז: 10
- אַ קלאָרער ענטפֿער (ביילאָגע צום 8-טען נומער
- „אַרבייטער“, פּריז: 15
- די אַרבייטער סאָלידאַריטעט און דער קאַמפּ
- אום דאָוויץ, פּריז: 10
- פֿערדינאַנד לאַפּאַל, פּריז: 15
- מ. מיכלאָזאָן, טאַדעאָש קאַשינאָשקא, פּריז: 20
- ב. פֿייגענבוים, דער רעכטער וועג, אַ וויכח וועגען
- די פּוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי און איהרע
- פֿאַדערונג, אַן צוויי טיילען, פּריז: 80
- פֿין פּשעדישיץ, Kraków, Grodzka 50.

Darmo i opłatnie otrzyma każdy = mój boga

illustrowany cennik
Instrumentów
muzycznych

oraz różnych zabawek

A. Scheuer, Kraków

ulica Grodzka L. 59/6.

די קאפּמער פֿאַבריק

ש. & מ. ד. ענגעלדערט אויס נויסאנדעץ

זוכט איינען קאפּמער אַרבייטער אַפּערטע אונטער אַכנעאָנטע אַרעסע.

ווי אוועק מיי צוריק קיין רוסלאנד, מיי קיין אמעריקא. דער קאמיטעט האט נישט קיין געלד, וואָרען דער ערשטער קאמיטעט, וועלכער האט זיך אליין „געוועהלט“ באלד נאך די פארגאמען איז נאך געווען א „שטיק קאמיטעט“, א יחוס-גשעפט. אבער נישט קיין חברה מענטשן, וואָס וועלען זיך בשלימות אבגעבען מיט א זאך, וועלכע ברענגט גאר נישט איין... עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז מען האט געקליבען אין קראקוי קיים אזוי פילע, וועלכעל עס קען קלעקען אויף צוויי טאג אויסהאלטונג פאר די עמיגרנטען. אין א טייל קליינע שטעטלעך האט מען מעהר געקליבען, ווי אין קראקוי. קורץ: דער נייער ציוניסטישער. די רעד. קאמיטעט לעבט פון דער קצה פון דער „אליאנץ“ און פון דער „זקא“ אין לאנדאן. נאטירליך האבען מיר נישט ברעה צו פערטהוידענע דעם „שטיק קאמיטעט“, מיר פרענען נור: וואו זענען געווען די ציוניסטען? ווארום האבען זיי נישט בעוויזען די קונץ צווייפליכען אין קראקוי מעהר ווי א קליין שטעטלעך. נישט לאנג זענען זיי געווען ביכולת צונויפקלייבען „מיליאנען“ יודישע חתימות אויף די עמיציאנס-דעקלעטאציע צו באַזאָן גויטש, האַטש וירען איז אין גאנץ עסטרייך דא א גאנצע איין מיליאן, קורץ זיי האבען אויסגעטוהן וואונדער... און אז עס קומט צו העלפן קרבנות פון די פארגאמען און פון דער צארישער פערפאלגונג, ווערען די ציוניסטען פערשוואונדען, ווערען מיט אסאך ענוים.

ווער עס האט א פרעטענטיע צו רעפּרעזענטירען דאָס „גאנצע יודישע פּאָלק“, איז פּעראַנטוואָרטליך פאַר אלעס, אפילו פאַר „שטיק-קאמיטעטען“.

די ארבייטער וועלט.

דער לאנדעס צוזאמענפאהר פון דער פויל. סאצ. דעמ. אין שלעזיען וועט שטאַטטירען אין מעשען זאָנשאַט דעם 25-טען מערץ 1906 צוויי א וינער נאך מיטאָן. דער מאַנעס-ארדנונג: 1. בעריט; 2. אַרנאָני-זאַצאָן און מאַקסי; 3. פאַרטיי-אבצאהלונגען; 4. פרסעס; 5. אנטראָנען.

דער IX צוזאמענפאהר פון פ. פ. ס. פון פריישיש פוילען וועט שטאַטטירען אין קאטיילישען ססה דעם 15 און 16-טען אפריל אין קאטאויץ אין אבער-שלעזיען. דער מאַנעס-ארדנונג: 1. דער בעריט פון פאַרטיי-פאַרשטאַנד. 2. דער בעריט פון דעלעגאטען פון איינ-צעלע ערטער. 3. די בעציהונגען פון פ. פ. ס. פון פריישיש-פוילען צו דער דייטשער סאָצ. דעמאָקראַטישער פאַרטיי. 4. פאַרטיי-פרעסע. 5. וואהל פון פאַרטיי-פאַרשטאַנד. די „גאנצע ראבאָטנישא“ דער אַרנאָן פון פ. פ. ס. פון פריישיש פוילען איז גלייכצייטיג בודיע, אז עס איז שוין געקומען צו א פאלקאמען אויסגלייך צווישען די צוויי פאַרטייען. דער צוזאמענפאהר דאָרף איהם נור בעשטעטיגען.

די קאנפערענץ פון דעם אינטערנאציאנאלען סאציאליסטישען ביורא. אין בריסעל האט דעם 4-טען ד. מ. שטאַטטירען די קאנפערענץ פון אינטערנאציאנאלען סאציאליסטישען ביורא. עס זענען געקומען פערטערטער פון די סאציאליסטישע פאַרטייען כמעט פון אלע לענדער. די מאַנעס-ארדנונג איז געווען: 1. דער אנטראָן פון וואַללאַנט (דער פראַלעטאַריאַט און א מלחמה) 2. דער אנטראָן פון וואַן קאל (די אינטערנאציאנאלע קאָנפערענצען און סאציאַליסטישעס ביורא. דער בורושעט פון סעקרעטאַריאַט). 3. די פראַפּאָזיציע פון טראַנספּאָרט (די פאָסירונגען אין רוסלאַנד און זייער ווירקונג). 4. די פראַפּאָזיציע זיצונגען פון באַרטינגער-קרינגען (דער סכסוך צווישען שוועדען און נאָרוועגען) צום ערשטען פונקט האט מען אנגענומען דעם אנטראָן פון וואַללאַנט וועלכער לויטעט, אז אים פאל עס וועט זיך ציינען א געפאָהר פון א קריענס אויסברוך וועלען די סאציאליסטישע פאַרטייען פון די פּעריאָנעס-עסירע לענדער גלייך זיך צוזאמענשליסען כדי אויסצוארבייטען א נעמיניזאמע און קאָאָרדינירטע סאציאליסטישע אַקציען כדי צו שטערען דעם קריען.

צום צווייטען פונקט איז אנגענומען געוואָרען דער פראַעקט פון דער קאמיסיען מיט דער פראַפּאָזיציע פון נעני דראַמאַר.

I אויף די אינטערנאציאנאלע קאָנפערענצען ווערען צוגעלאָזען: א. אלע פאַרטייען, וועלכע אנערקענען דאָס וועזען פון די סאציאליסטישע עקרים; די געזעלשאַפֿטליכונג פון די טויש און פראַדוקצאָנס מיטלען; די אינטערנאציאַנאַלע פּאַרטיי-אָרגאַניזאַציע און אַקציען פון דער אַרבייטער קלאַסע; די עראַבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט דורך דעם, אין א קלאַסע-פאַרטיי אָרגאַניזירטען פראַלע-טאַריאַט. ב. אלע געווערקשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציען, וועלכע שטעהען אויף דעם גרונד פון קלאַסען-קאַמפּף און אנערקענען די נויטיגקייט פון א פּאָליטישער אַקציען, אַלזאָ א געוועזענעבערייטע און א פאַרלאַמענטאַרע, כאַטש זיי נעהמען נישט קיין דירעקטען אַנטהייל אין דער פּאָליטישער בעוועגונג (דער פאַריווער קאָנפערעס 1900). ג. די פאַרטייען און אָרגאַניזאַציען פון יעדער נאַציאָנאַל-שאַפֿען איין סעקציען, וועלכע דעצידירט איבער דעם צו לאָזען פון אלע אנדערע פאַרטייען און אָרגאַניזאַציען פון דויער נאַציאָן. די אַכטע-אָנשט אָרגאַניזאַציע-

טאָן אויסגעפיהרט אים סאָקאל-זאָל די „וועבער“ אין זשאַנאַן. אין טראַמין פּערישעדינע קרוטשקלעך וויטענס מאַנכע אָנו פיינרליך געזינטע פּערשונינען, איז די פאַרשטעלונג-מאַטעריעל אין מאַראַליש — גאַנץ געלונגען. דאָס שטיק האט איין דער ארטיגעס אינטערעס געוועקט, אז עס זענען געווען אלע סלעמצער אויספאַרקויפֿט.

דער פאַרשטעלונג איז פאַרויס געגאַנגען איין פאַרטראַן פון דעם נע-נאַסען דיר לעבערמאַן, וועלכער האט אין איינער מיטטערהאַפֿטע ווייזע בעלייכטעט דעם זין פון דעם שטיק און זיין אויספיהרונג איז מיט געוואָל-טיגען בייפאַל אויסגענומען געוואָרען.

אן דער פאַרשטעלונג האָבע זיך בעטייליגט בלויז ארבייטער, וועלכע האָבען די סצענעס מיט פאַל פּערשטענדיג צוריק געגעבען. מיט בעזאָנדערען בייפאַל זענען אויסגענומען געוואָרען יענע סצענען, וואו דער דיכטער לאָזט צום אויסברוך קומען יענע פּערשונינען, וואָס ווילען שוין לענגער דעם געוואַלטטיגען דרוק נישט ליידען.

איבערהויפט האָבען אלע טייל געמער זעהר נישט זעך איהר אויספאַל ערלעדיגט אין דער פּערייך „ברידערליכקייט“ קען צופירדען זיין, דאָס עס איז איהם געלונגען דיוועס בעריהמטע שטיק דעם יודישען פּאָליקום פאַרצופירען. עס איז צו האַפֿען אז די יודישע ארבייטער וועלען זיך בעשמערעכען איבעראַל דעם יודישען סובליקום דיוועס שטיק דורך צופיהרען.

כראניק.

נאך איבער דעם סקאנדאל מיט די עמיגרנטען.

פאַרינע וואָר האָבען מיר נאך דעם „נאָטשורד“ אינפאָרמירט אונזערע לעזער איבער דעם סקאנדאַלישען בעגען זיך מיט די אומגליקליכע עמיגרנטען וויטענס די פּערשיערענע יודישע צדקה-חברות פון איין וויט און פון דער האַל-קאָואַצקער קראקוי-ער פּאָליציי פון דער צווייטער וויט. דער „יוד“ רופט עס מיט רעכט אָן א „הימעלגעשרוי“ ער מאַכט אַבעס אַזעלכע פּרושעס, אויף וועלכע מיר קענען נישט איינפערשטעהן. אַט הערט: „אין דער גרינער גאס אין קראקוי, אין לאָקאַל פון די בני-בירות געפינט זיך דער קאמיטעט, וואָס נישט זיך אַב מיט די עמיגרנטען און האלט זיי אויס און שיקט

זי שטאַמעלט.

צום עולם הבא, שמעיה איז נאך ווייט...

— אָבער הערט ווי אזוי עס איז געוועזען.

אין שמעיה פּערציילט באריכות די שאלה וואס מען האט געפּרענט דען רב, וואס דער רב שלחן ערוך זאָנט, וואס דער חיי אדם זאָנט, און וואס דער רב האט געזאָנט, און וואס פאַר א ויכוח עס איז געוועזען אין שטיבעל, און ווי דער עולם האט געשריגען, און ווי ער איז געלאפּען צום רב וואָס ער האט געטאהן, און ווי ער איז צוריק געקומען, ווי מען האט איהם נע-וויינען, לחיים געשרינקען.

די קינדער שווינגען און ביילע פּרענט.

— און וואס האט דער אלטער ברוך געזאָנט?

— דער אלטער תרח, — שפרינגט שמעיה אונטער ווי איין אָבער-בריהמער — ימח שמו, דער אלטער תרח... געשלאמען האט ער מין, ביזוועל דעם יאהר נישט אויסלעבען — דער אלטער כלב.

ביילע איז ווי געפאלען אונטער זיך אויף א באַנק און האט זיך שטיל און ביטער צורוינגט.

שמעיה נעהט ברונז צום פּענסטער.

מילא זי, א אידענע... אבער די קינדער, דער עלטסטער פון 5 יאהר איז פּערשטעהט נאך נישט! א שיינעם קדיש וועט ער איבערלאָזען.

די קינדער זענען צוריק איינגעשלאָפֿען; ביילע ווישט זיך אויס די אויגען און נעהט צו צום קויען, בלאָזט אויף אביסעל פּייער, נישט אָן א מעפעל וואסער און שטעלט צו אויף טיי.

אנגעשפּאַרט מיט איין האַנד אויפֿ'ן עק קויען, קאן זי די אויגען נישט אָברייסען פון שמעיה'ס אַקסעל.

ער שטעהט מיטן שמערן אָנגעשפּאַרט אן דער שייב און ציפּערט און די פלייצע וואַרפֿט און וואַרפֿט זיך...

— שמעיה רופט זי זיך אָן, ביזוועל נעהן נאָר'ן פּעלשער...

ער דרעהט זיך צו איהר איבער.

— נאָך וואס? זעה בעסער די לבנה-זאל נישט אזוי קוקען... וואָס האט דיר דער פּעטער דוד געזאָנט... ער האט געטייט אויף דיר מיטן גראָבען פינגער...

שמעיה איז שוין צו זיך נישט געקומען פּל'אי. (פאַרווערטס)